

Izvorni znanstveni članak
UDK 811.163.42*282.4-25:81*373.43(497.6)

Primljen 22. 05. 2006.
Prihvaćen 9. 11. 2006.

NEOLOGIZMI U RAZGOVORNOME STILU BOSANSKOGA JEZIKA

*Amela Šehović**

Filozofski fakultet, Sarajevo

Predmet su istraživanja u ovome radu neologizmi razgovornoga stila bosanskoga jezika. Oni iskazuju dodatnu stilsku obavijest, posebice neologizmi žargonizmi, koji mogu biti zamijenjeni neutralnim sinonimom. Stilistička obilježenost neologizama u razgovornome stilu čini ih specifičnim predmetom lingvističkoga i stilističkog proučavanja. U svakom slučaju, bez obzira na način nastanka, neologizmi obogaćuju jezik te ih ne treba izbjegavati, osobito što puristička nastojanja obično ne daju pozitivne rezultate.

Ključne riječi: neologizmi, razgovorni stil, značenjski neologizmi, formalni i značenjski neologizmi, formalni neologizmi, stilistička obilježenost.

U ovome radu predstavljeni su neologizmi u razgovornome stilu bosanskoga jezika, koji nastaju kao rezultat jednoga od sljedećih načina: proširenjem značenja već postojećeg leksema novim smislom, preuzimanjem leksema stranoga podrijetla i stvaranjem novih leksema uz pomoć domaćih tvorbenih elemenata. U odabiru prikazanih neologizama vođeno je računa o njihovoj markiranosti, koja ih predodređuje za lingvostilistička proučavanja.

1. UVODNE NAPOMENE

Predmet istraživanja u ovome radu su neologizmi u jednom od funkcionalnih stilova – u razgovornome stilu, jer su upravo u ovome stilu oni najzastupljeniji, barem u početku njihove uporabe. Poticaj ovome istraživanju bila je činjenica da se u drugim jezicima (karakterističan je, u tom smislu, npr. ruski jezik) redovito bilježe svi neologizmi koji svakodnevno „ulaze” u jezik, što ne vrijedi za bosanski jezik. Stoga mogu reći da je neopravdanost takve prakse u slučaju bosanskoga jezika potaknula ovo istraživanje. Kako sam za potrebe svojih ranijih istraživanja, a naročito tijekom izrade magistarskoga rada¹ pod nazivom „Stilski markirana leksika u razgovornom bosanskom jeziku”, prikupljala korpus stilski markiranoga leksika u razgovornom bosanskom jeziku, sve primjere leksema i njihovih značenja navodim iz vlastitoga rječnika – 1606 leksema i 507 frazeoloških odrednica (Šehović, 2002:147–252).

Poznato je da neologizmi čine pasivni leksik jednoga jezika jer se, tek započetom

* Amela Šehović, Filozofski fakultet, Sarajevo, e-mail: nedoiami@bih.net.ba

uporabom, manje pojavljuju u svakodnevnoj govornoj praksi širokoga kruga korisnika. Prirodom onoga što označavaju – predmete i pojave, ranije nepoznate (najčešće, ne i obavezno), bez kojih je danas sve teže zamisliti suvremeni život, oni su ipak relativno učestale uporabe. To potvrđuje veliki broj leksema iz samo jednoga tematskog polja, a to je tehnika, čijim se dijelom smatra i informatika. Činjenica da su to najčešće modificirane strane riječi jedan je aspekt ove pojave, na koji se poslije posebice osvrćem, imajući na umu primjere poput: isprintati – „odštampati na kompjutoru” (Šehović, 2002:169), imejlirati – „poslati poruku elektroničkom poštom” (Šehović, 2002:169) i sl., sve rasprostranjenije u svakodnevnome govoru svih ljudi kojima je kompjutor radno sredstvo. Naravno, i promjene u suvremenoj društveno-političkoj situaciji utječu na stvaranje novih leksema, već udomaćenih u svakodnevnoj uporabi. Takav je leksem komunjara, u značenju: bivši komunist; osoba čija se politička stajališta ocjenjuju prokomunističkim, leksem s izrazito negativnom konotacijom (Šehović, 2002:172).

Neologizmi, u najvećem broju primjera, ne pripadaju standardnome jeziku, iako učestalom uporabom tijekom vremena mogu postati njegovi dijelovi. To su leksemi čija je uporabna vrijednost u svakodnevnome jezičnom izrazu *relativno* (A. Š.) stabilizirana, što je glavni razlog da se njihova „novina još osjeća” (Zgusta, 1991:172). Relativna stabiliziranost jezične uporabe implicira da je, s jedne strane, značenje velikoga broja neologizama poznato svim govornicima jednoga jezika, a s druge strane, da postoje i neologizmi čije značenje još nije dostupno (a možda će i ostati takvo) velikome broju govornika određenoga jezika. To je, na prvome mjestu, u svezi s duljinom njihove uporabe u svakodnevnoj komunikaciji, jer je ona glavni posrednik u njihovu rasprostriraju (ponekad tu ulogu imaju književnoumjetnički tekstovi, a češće stručna, u naše vrijeme osobito informatička literatura, posredstvom koje „pravo građanstva” stječu mnogi leksemi s tog područja) iako se ne može zanemariti ni utjecaj drugih čimbenika – pretežito socioloških. Zahvaljujući spomenutoj verifikaciji u vremenu, a obično ispunivši i druge uvjete (fonetske i/ili morfološke, tj. tvorbene), oni bivaju prihvaćeni u standardni jezik u koji najmanje prodiru neologizmi žargonizmi, čak kada se odlikuju visokom izražajnošću, vjerojatno zbog niskoga socijalnog prestiža skupine koja ih koristi.

Budući da su neologizmi leksemi novijeg podrijetla, postavlja se pitanje kako povući vremensku granicu od koje počinje njihovo pojavljivanje. To je zahtjevan zadatak jer je teško egzaktno utvrditi vrijeme prvoga pojavljivanja određenoga neologizma. Složenosti navedenoga zadatka ponajprije pridonosi nepouzdanost podataka, a ponekad i njihovo nepostojanje. Stoga se ponekad u utvrđivanju tih činjenica polazi od korijena riječi i eventualnih prvih zapisa gdje ih ima (v. Ćirilov u *Rečniku novih reči*), što rezultira bilježenjem i nekih riječi koje se ne mogu smatrati neologizmima. Naime, zbog njihove dugotrajne prisutnosti u jeziku, izgubio se spomenuti osjećaj „novine”, kao najpouzdaniji kriterij. Kako se neologizmi ponajprije pojavljuju u razgovornome stilu za koji, općenito govoreći, ima vrlo malo pisanih potvrda, složenost toga zadatka postaje još očitija. Međutim, u ovome radu isključivo se navode leksemi i njihova značenja koji su zabilježeni u anketnim listićima studenata i studentica Filozofskoga fakulteta (u razdoblju od 1997. do 2001. godine) i koji su odatle preneseni u autoričin rječnik nastao za potrebe magistarskoga rada. To,

svakako, povećava vjerodostojnost ponuđenih informacija dobivenih od izvornih govornika i govornica bosanskoga jezika, a istodobno ukazuje na potrebu proučavanja neologizama koji su se pojavili nakon navedenoga razdoblja.

2. TIPOLOGIJA NEOLOGIZAMA U SVEZI S NAČINOM NJIHOVA NASTANKA

Kada se govori o neologizmima, nužno se nameće pitanje načina njihova nastanka. Najrasprostranjeniji i najuniverzalniji načini nastanka neologizama jesu ovi:

- proširenje značenja već postojećeg leksema novim smislom
- preuzimanje leksema stranoga podrijetla
- stvaranje novog leksema (bez obzira na to je li korijen riječi domaćega ili stranog podrijetla) uz pomoć domaćih tvorbenih elemenata.

Za ilustraciju rečenoga, navode se leksemi nastali na jedan od tri spomenuta načina.

2.1. Značenjski neologizmi nastali proširenjem značenja već postojećeg leksema novim smislom

Ovaj način stvaranja novih leksema u lingvističkoj je literaturi najprihvaćeniji. Njime nastaju značenjski neologizmi (nov je smisao već postojećeg leksema): američki, babo, ćirilica, filovati, hadžija, kralj / kraljica, mobilan, naložiti, papak, podebljati, puknuti, raja.²

Novi smisao nastao je na sljedeći način:

američki – „originalan”; „kvalitetan” (Šehović, 2002:155): 1. Ta ti je pjesma baš američka. 2. Ma, kad ti ja kažem – američki proizvod. (Ne misli se na zemlju porijekla – nap. A. Š.)

Leksem američki, posvojni pridjev, u svom novom značenju postaje opisni pridjev. Međutim, formalni razlozi predodređuju da se ovaj pridjev, i osim toga, ne može komparirati. Činjenica da masmediji i internet jačaju utjecaj engleskoga jezika, a filmska industrija utjecaj američke kulture, djelovala je na svijest ljudi koji su ih povezali s pozitivnim svojstvima originalnosti i kvalitete, i na taj način privilegirajući njihov položaj.

babo³ – „glavni čovjek u nečemu”; „čelnik, vođa neke skupine, glava skupine” (Šehović, 2002:155): Svojim autoritativnim držanjem postigao je da za sve njih bude babo, neko o kome su ovisili.

Budući da je u doba izraženijih patrijarhalnih vrijednosti i načina ponašanja otac bio glava obitelji i osoba čije se mišljenje bespogovorno moralo prihvatiti, tako je i nov smisao ovog leksema obuhvatio veliki značaj koji se određenoj ličnosti pridaje u nekoj sredini i, u skladu s tim, njezin čelni položaj.

ćirilica – „nešto nepoznato, nešto što treba objasniti”; „sve što je srbijanskoga podrijetla” (Šehović, 2002:159): 1. Za njega je to ćirilica. 2. – Šta ti je to? – Ćirilica: Ceca, Dragana,

Željko i dr. (pjevači narodne novokomponirane muzike iz Srbije – nap. A. Š.)

Na formiranje prvoga smisla ovog leksema djelovala je nedovoljna edukacija školske djece i omladine u vrijeme rata, pa je ovo pismo većini (p)ostalo nepoznato. S druge strane, osnovno pismo u Srbiji (ćirilica) postalo je sinegdoška oznaka za sve što je srbijanskoga podrijetla, bila to glazba ili nešto drugo.

filovati (nekoga) – „nekoga zavaravati pričom, pričati besmislice osobi koja ih shvaća ozbiljno”; „nametati nekome svoje mišljenje, ideje” (Šehović, 2002:164): Nemoj ga više filovati, dosadio si svima.

Na osnovi usporedbe po sličnosti, punjenje povrća mesom dobilo je ekvivalent čiji su sudionici ljudi. Naime, i njih je, kao povrće, moguće „puniti”, ali ne mesom, nego vlastitim idejama i stajalištima ili, još gore, besmislicama. Ovaj neologizam (i žargonizam), iz očitoga razloga, ima pejorativni prizvuk.

hadžija⁴ – „bogata osoba”; „glavna osoba u društvu”; „dobar čovjek” (Šehović, 2002: 167): 1. Ima ona. Ne bojim se ja za nju pored muža hadžije. 2. On je hadžija u svakom društvu. 3. Hvala ti na pomoći. Uvijek sam govorio da si ti pravi hadžija.

Kako su ovu titulu dobivale osobe koje su obavile hadž, nekada u pravilu plemići, u svijesti ljudi ona se povezala s bogatstvom, kao nužnim pratiteljem. Stoga je i sada osnovno značenje u svezi s bogatstvom. No, bogatstvo je neizbježno pratio i određeni položaj u društvu, što ima veze s drugim značenjem. Iz prvoga značenja, značenja osobe koja je obavila hadž i time iskazala svoju posvećenost duhovnome, trebala bi se podrazumijevati i spremnost na pomoć drugim ljudima, što je osnova za izvođenje trećega značenja. Dakle, može se zaključiti da su sva tri navedena značenja uzajamno isprepletana.

kralj / kraljica – „posebno dobra, zanimljiva ili duhovita osoba” (Šehović, 2002:173): Ma, ti si meni pravi kralj.

Kao najvišim predstavnicima određene zemlje, kralju i kraljici tradicionalno su se pridavale visoke moralne kvalitete. I danas se nastoji održati takvo mišljenje o tim osobama, što uvjerljivo dokazuju brojne humanitarne akcije kojima se posvećuju članovi kraljevskih obitelji. Ipak, unatoč tomu što smo svakog dana očevici idealiziranosti takve predstave, tradicionalno značenje se očuvalo, s područjem primjene na osobe iz naroda.

mobilan / mobilna – „za osobu koja ima mobilni telefon” (Šehović, 2002:178): Pošto ćeš biti s njim, javi mi se iz grada. On je mobilan.

Mogućnost pokretnosti, pokretljivosti jedne vrste telefona prenijelo se i na njegova vlasnika u ovome neologizmu.

naložiti – „nagovoriti nekoga na nešto; uvjeriti nekoga u besmislicu u koju ni sami ne vjerujemo”; „zainteresirati nekoga za određenu ideju, veoma zainteresirati za nešto” (Šehović, 2002:181): 1. Naložio ga je da to uradi. 2. Iako je znao da to nije istina, naložio ga je da u to povjeruje. 3. Nemam pojma kako ću ga naložiti na jogu.

Učinak rasplamsavanja vatre nakon loženja može se usporediti s rasplamsavanjem zainteresiranosti određene osobe za neku pojavu, stvar i sl., odakle proizlazi treće značenje. Međutim, i postupno uvjeravanje i konačno pridobijanje za nešto ima elemente spomenutoga rasplamsavanja vatre.

papak – „osoba koja se ne zna ponašati, bez manira i stila” (Šehović, 2002:185): Džaba

mu sve, i škola i odijela, kad je pravi papak.

Ovaj općepršireni žargonski neologizam jest sinegdoha – dio noge domaće životinje oznaka je osobe ruralnoga ponašanja.

podebljati – „pojačati, obično glazbu” (Šehović, 2002:187): Malo podebljaj muziku!

Jačina i debljina se ponekad poistovjećuju, pa je i moguća ovakva zamjena leksema u spomenutome žargonskom neologizmu.

puknuti – „ekstremno reagirati”; „neprimjereno se ponašati i stoga djelovati neuravnoteženo”; „zaljubiti se” (Šehović, 2002:190): 1. Stvarno reaguješ burno – očito si pukō. 2. Ponašaj se normalno, a ne ko da si pukō. 3. Pukō je na nju.

Lom nastao pucanjem može slikovito prikazati svu jačinu stanja opisanih od jedan do tri i tako ih približiti čitateljima.

raja⁵ – „komunikativna i neobražena osoba” (Šehović, 2002:190): Ona je stvarno super, prava raja.

Kako je raja u vrijeme Turskoga Carstva označavala niži društveni sloj, općenito široke narodne mase, njima se nije mogla pridati osobina nedostupnosti, a kamoli uobraženosti zbog podrijetla. Upravo stoga je pristupačnost osoba postala razlikovni kriterij koji ih u današnje vrijeme kvalificira kao raju.

Moram napomenuti da bez obzira na činjenicu da su babo (perz.), hadžija (ar.) i raja (ar.) leksemi stranoga podrijetla, zapravo orijentalizmi, oni su odavno prihvaćeni u bosanskome jeziku, s jednim značenjima u standardnom, a s drugim, dosad nepoznatim, u razgovornome jeziku⁶. Stoga se oni mogu smatrati neologizmima koji su svoje značenje proširili novim smislom. Upravo se na primjeru tih leksema može pratiti stvaranje tzv. *leksičkoga solidariteta*, koji nastaje „kad neki od konteksta postanu za određeni neologizam tipični” (E. Coseriu, 1967, prema: Muljačić, 1970:161). Osim toga, oni potvrđuju da „neologizam nosi sa sobom uz semički nukleus samo jedan (ili par) fakultativnih semova” (Muljačić, 1970:162), što je uočeno u strukturalnoj semantici.

Ovaj način nastanka neologizama karakterističan je i za određene informatičke nazive, koji se, zbog povećane uporabe kompjutera u svakodnevnom životu, sve češće zamjenjuju domaćim ekvivalentima: ulaz (engl. input), izlaz (engl. output) i sl.

2.2. Formalni i značenjski neologizmi

Formalni i značenjski neologizmi označavaju novu realiju, dotad nepostojeću, za koju se traži ime. Jasno je iz kojega razloga u toj skupini neologizama dominiraju leksemi s područja tehnike, a osobito informatike: diskonektovati se – „prekinuti priključenje na Internet” (Šehović, 2002:160); imejlirati – „poslati poruku elektroničkom poštom” (Šehović, 2002:169).

Međutim, veliki broj informatičkih-naziva, preuzetih iz engleskoga, nema ekvivalent u domaćim riječima, npr. hard disk (engl. hard disk), toner (engl. toner). U posljednje vrijeme može se čuti i tvrdi disk za hard disk, no ovakvi primjeri su znatno rjeđi nego prethodno spomenuti. Postoje, čak i na tom području, leksemi koji su češći u domaćoj verziji: učitati – „unijeti tekst ili podatke u određeni formular pomoću kompjutera” (Šehović, 2002:202).

Budući da su informatički termini nedavnoga podrijetla, leksičke praznine (lakune) u tome tematskom polju popunjene su leksemima pretežito preuzetima iz engleskoga jezika, sa sve dominantnijim nastojanjem da se zamijene domaćim ekvivalentima: trčkalica za miša (engl. mouse pad).

Dakle, ova kategorija neologizama nastaje na dva načina: preuzimanjem leksema stranoga podrijetla (v. hard disk, toner) i stvaranjem novog leksema (bez obzira na to je li korijen riječi domaćega ili stranog podrijetla) uz pomoć domaćih tvorbenih elemenata (v. učitati, imejlirati).

2.3. Formalni neologizmi

Iako su mišljenja lingvisti podijeljena u svezi s postojanjem kategorije formalnih neologizama, u ovome radu oni su uvršteni u izvršenu klasifikaciju. Naime, *formalni neologizmi* često su rezultat dvaju suprotnih nastojanja – purizma, proistekloga iz želje za „nekvarenjem” jezika stranim elementima, i pomodnoga, neselektivnog preuzimanja leksema stranoga podrijetla, adaptiranih isključivo na ortografskoj razini, iako postoje domaći ekvivalenti koji uspješno ispunjavaju komunikativnu funkciju. Ova pojava osobito je karakteristična za žargon koji, zbog velikoga utjecaja medija na mlade, obiluje anglicizmima, ponekad i ortografski neadaptiranima, ali se javlja i u drugim oblastima: menadžment – „rukovođenje, upravljanje”.

2.3.1. Formalni neologizmi nastali preuzimanjem leksema stranoga podrijetla

Kako je već spomenuto, danas se najviše prenose anglicizmi, nesumnjivo zbog velikoga utjecaja engleskoga jezika i američke kulture. Ova je pojava osobito raširena u govoru mladih, koji prenose riječi iz engleskoga jezika, iako postoje domaće riječi istoga značenja: ekstra (engl. extra) – „neuobičajeno dobar, izvanredan”; „neuobičajeno dobro, izvanredno” (Šehović, 2002:163); luk (engl. look) – „izgled” (Šehović, 2002:176); parti (engl. party) – „zabava” (Šehović, 2002:185). Takvi leksemi najprije podliježu transfonemizaciji, tj. „zamjeni fonoloških elemenata jezika *davaoca* elementima jezika *primaoca*” (Filipović, 1986:69). Zatim leksemi toga tipa prolaze transmorfemizaciju, što znači da se usklađuju s morfološkim sustavom jezika primatelja. Ovaj zaključak potvrđuje i mogućnost njihova dekliniranja, koje je ostvarivo tek nakon primanja svih morfoloških kategorija imenica:

Na partiju je bilo super.

Međutim, i neki pridjevi prolaze kroz takvu transmorfemizaciju, iako s različitim rezultatom u odnosu na imenice. Naime, spomenuti pridjev ekstra, za razliku od imenica, zadržao je nepromjenljivost, karakterističnu za engleski jezik, što je vidljivo iz sljedećih primjera:

Prijem je bio ekstra.

Muzika je bila ekstra.

Vrijeme je bilo ekstra.

Prema pravilima morfološkoga sustava bosanskoga jezika, očekivalo bi se:

Prijem je bio izvanredan.

Muzika je bila izvanredna.

Vrijeme je bilo izvanredno.

Dakle, nulta transmorfemizacija ima različite rezultate u imenica i u pridjeva.

2.3.2. Formalni neologizmi nastali uz pomoć domaćih tvorbenih elemenata

Stvaranje novog leksema uz pomoć domaćih tvorbenih elemenata (bez obzira na to kakvog je podrijetla – domaćeg ili stranog – korijen riječi) osobito je zanimljivo kada se na korijen stranoga podrijetla dodaju afiksi domaćega podrijetla: heftičnik (perz. hefta, emisija na Radiju IFM⁷ zove se *Kantonalni heftičnik*) – „sedmičnik” (Šehović, 2002: 168); razrahatlenisati se (tur. rahat) – „riješiti se briga”⁸ (Šehović, 2002:191); frendica (transfonemizacija i potpuna transmorfemizacija⁹ engl. friend) – „prijateljica” (Šehović, 2002:165); plejati (transfonemizacija i potpuna transmorfemizacija engl. to play) – „igrati (se)” (Šehović, 2002:187).

Također, moguće je da se na korijen stranoga podrijetla doda leksem domaćega podrijetla, čime nastaju dvočlane pojmovne cjeline u kojima prvi član (stranoga podrijetla i nepromjenljiv) određuje drugi: rahmetli list, u značenju: smrtovnica (Šehović, 2002:190).

No, često su i korijen i afiksi domaćega podrijetla: primljekiti, u značenju: dodati mlijeko u kavu (Šehović, 2002:189). Leksemi nastali na taj način sačinjeni su prema produktivnim tendencijama određenoga jezika. Oni se zovu organski neologizmi (Zgusta, 1991:175).

3. ZAKLJUČCI

Neologizmi obogaćuju jezik, bez obzira na koji su od spomenutih načina nastali, i stoga ih ne treba izbjegavati, osobito stoga što bilo kakva puristička nastojanja po svaku cijenu obično ne daju pozitivne rezultate. Hoće li neologizmi s vremenom postati dijelovi standardnoga jezika ovisi o mnogim čimbenicima, ne samo lingvističkim, te se iz toga razloga neologizmi koji ostanu nenormirani ne smiju smatrati neprihvaćenima zbog određenih nedostataka – neizražajnosti, neprilagođenosti određenome jeziku i sl. Stoga je jedini mogući pristup toj vrsti leksema istovremeni oprez i tolerantnost svih govornika i govornica određenoga jezika, osobito lingvista.

Važnost neologizama za stilistiku nije sporna. Njihova stilistička obilježenost proizlazi iz tek započete uporabe, s tendencijom njezina proširenja. Osim toga, oni iskazuju dodatnu stilsku obavijest, što opravdava njihovo proučavanje unutar stilski markiranog leksika, posebice u razgovornome stilu, u kojemu su, po pravilu, obilježeni. Ovaj zaključak u punoj mjeri vrijedi za žargonske neologizme, koji prema sebi uvijek imaju sinonimnu, neutralnu riječ: puknuti, u značenju: ekstremno reagirati (Šehović, 2002:190). U svakom slučaju, „...neologizam, kao ono što još nije uobičajeno u jezičnom izrazu (...), zapravo (je) jedno stvaralačko proširenje i puno iskorišćivanje ponuđenih izražajnih mogućnosti.

Svako ograničavanje samo na ono što je u kojem času jezično najuobičajenije znači da se te mogućnosti zanemaruju, skućuju i sputavaju” (Šehović, 2002:190). Stoga su oni zaista „žive a ne umrtvljene jezične izražajnosti” (Katičić, 1992: 287–288), čime se i nameću kao predmet lingvističkoga i stilističkog proučavanja.

RJEČNICI:

- Isaković, A. (1995). *Rječnik bosanskoga jezika*. Četvrto, dopunjeno i ispravljeno izdanje. Sarajevo: Bosanska knjiga.
- Jahić, Dž. (1999). *Školski rječnik bosanskog jezika*. Sarajevo: Ljiljan.
- Šehović, A. (2002). *Rječnik*. Prilozi neobjavljenom magistarskom radu „Stilski markirana leksika u razgovornom bosanskom jeziku”, 147–252.

LITERATURA:

- Babić, S. (1986). *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku*. Zagreb: JAZU i Globus.
- Ćirilov, J. (1982). *Rečnik novih reči*. Beograd: Narodna knjiga.
- Filipović, R. (1986). *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: JAZU i Školska knjiga.
- Katičić, R. (1992). *Novi jezikoslovni ogledi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Muljačić, Ž. (1970). O stilističkom aspektu leksičkog posuđivanja. *Umjetnost riječi* XIV, 1–2, 155–163.
- Muljačić, Ž. (1973). Gli pseudoromanismi del croato come pietra d’inciampo nell’ insegnamento dell’italiano. U: Giuseppe Petronio (ur.). *La traduzione. Saggi e studi*. Trieste: Centro per lo Studio dell’insegnamento all’estero dell’italiano, 295–302.
- Šito, D. (1988). Semantička pomjeranja pri upotrebi turcizama u savremenom govoru i uticaj sociolingvističkih faktora na njih. U: *Književni jezik* XVII, 3, Sarajevo: Institut za jezik, 159–168.
- Zgusta, L. (1991). *Priručnik leksikografije*. Sarajevo: Svjetlost.

Bilješke

¹ Magistarski rad pod nazivom „Stilski markirana leksika u razgovornom bosanskom jeziku” obranjen je 4. rujna 2002. godine pod mentorstvom prof. dr. sc. Marine Katnić-Bakaršić.

² Postupak analize je sljedeći: daje se nov smisao navedenim leksemima, a potom se objašnjava proces njegova nastanka. U slučaju orijentalizama *babo*, *hadžija* i *raja*, radi boljeg razumijevanja, navode se i izvorna značenja.

³ *Babo*, m; perz. (baba), (babaja, babajko, babuka) otac (Jahić, 1999:100); *babo* (Isaković, 1995:14).

⁴ *Hadži*, *hadžija* *Škaljić*, onaj koji je obavio hadž (Isaković, 1995:93); *hadžija* m; ar. 1. onaj koji je obavio hadž; 2. za čovjeka kojem je dobro, koji se ne pati, koji uživa, gazduje; kojega drugi paze, uslužuju i sl. (Jahić, 1999:236).

⁵ „Do kraja XVII. v. izraz *raja* upotrebljava se kako za nemuslimanske, tako i za muslimanske podanike u Bosni... Prvobitno se tim pojmom obilježava pastir, odnosno podanik koji se bavio zemljoradnjom, bez razlike na vjeru, Hadžijahić 1974, 111, fig. svjetina; družina.” (Isaković, 1995: 262. –263.); *raja* f; ar. 1. niži društveni sloj, široke narodne mase u Turskoj carevini; 2. svjetina, skupina, družina; 3. žarg. družina, grupa mladih ljudi koji se stalno družu. (Jahić, 1999:458)

⁶ Slično istraživanje provela je D. Šito. V. Šito, D. (1988): Semantička pomjeranja pri upotrebi turcizama u savremenom govoru i uticaj sociolingvističkih faktora na njih. U: *Književni jezik XVII*, 3, Institut za jezik, Sarajevo, 159–168.

⁷ IFM je naziv lokalnoga radija.

⁸ *Razrahatlenisati se*, inf.; *raskomotiti se*, postići osjećaj udobnosti i spokojsva (Jahić, 1999: 461 – 462).

⁹ *Potpuna transmorfemizacija* je „zamjena vezanog morfema jezika davaoca odgovarajućim vezanim morfemom (istoga značenja i funkcije) jezika primaoca” (Filipović, 1986:123).

NÉOLOGISMES DANS LE STYLE PARLÉ DE LA LANGUE BOSNIENNE

Cette recherche a pour objet les néologismes dans le style parlé de la langue bosnienne. Ils expriment une information de style complémentaire, surtout les néologismes de jargon qui peuvent être remplacés par un synonyme neutre. Le fait que les néologismes soient marqués dans le style parlé est la raison pour laquelle ils deviennent un sujet de recherche linguistique et stylistique. Selon nous, les néologismes enrichissent la langue, quelle que soit leur origine, et il ne faut pas les éviter, surtout vu le fait que les tendances puristes d’habitude ne donnent pas de résultats positifs.

Mots-clés: néologismes, style parlé, néologismes significatifs, néologismes formels et significatifs, néologismes formels, marque stylistique.